

4-29-2018

32 Cilicia - Genocide

Krikor Guerguerian

Follow this and additional works at: https://commons.clarku.edu/genocide_various

Recommended Citation

Guerguerian, Krikor, "32 Cilicia - Genocide" (2018). *Genocide (Various Languages)*. 32.
https://commons.clarku.edu/genocide_various/32

This Book is brought to you for free and open access by the Private Materials (Archive 2) at Clark Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Genocide (Various Languages) by an authorized administrator of Clark Digital Commons. For more information, please contact mkrikonis@clarku.edu, jodolan@clarku.edu.

Reports
Adana - Aleppo
Kaymakams killed

Reports
photos
modern Turkish

Lyons

DOSSIER

XC VIII

98

Report

relating the murder of Nessimi Bey, Kaymakam of Lyjey, Diarbekir, despatched by Mazhar Bey, President of the Enquiry Commission to Talât Pasha, Minister of the Interior, dated, Diarbekir, December 24, 1915.

The chairman of the recruiting office at Lyjey, Captain Suleyman Efendi had come to Diarbekir for a military mission. We /President and members of the Enquiry Commission/ asked him about what he knew ^{about} on the murder of Nessimi Bey, Kaymakam of ^LLyjey district. Suleyman Efendi made us the following confidential statement:

"The vali Reshid Bey was at Diarbekir when reached the news ^{came} of the occupation by the enemy of the ^{districts} Kazas of Melazgerd and Boolanek in the State of Bitlis, limitrophe to the State of Diarbekir.

The Moslem population of the kaza expressed then the desire to go to the front. The ~~the~~ above-mentioned Nessimi Bey disapproved this desire and also, when they told him that the Armenians may, taking advantage of the enemy advance, commit hostile acts, therefore they must be ²gathered and exiled ~~forth~~, as it has been done in other localities, he /Nessimi Bey/ objected that he had not received any order about this matter and he showed himself rather ^{reluctant} ~~slow~~ in making ²decision.

Afterwards, when the order /to exile Armenians/ reached him, he had ^{prominent} only notable Armenians arrested, and he ~~did not~~ ^{carry} carried out the order completely. Although the Kaymakam was known for his honorability and wisdom ^{wisdom-fairness}, for the aforementioned reasons, he was criticized and an opposition was formed against him for the said motives.

The vali /Reshid Bey/ learned the fact, and an official was sent for

inquiry; the latter did not approve, in this matter, the ^{behavior} comportment and activity of the Kaymakam. After few days, Haroon Efendi, Lt. Commander of Gendarmerie, came from Diarbekir to Lyjey, with a force composed of Circassian gendarmes /militia^{organized} formed by Reshid Bey to massacre Armenians/ ; Nessimi Bey was not in Lyjey. He ^{had} ~~has~~ gone in a county to resolve a problem. They /Haroon and Nessimi/ met there by accident. The officer /Haroon/ ^{by} ~~tried~~ ^{among} with every means not to let go Nessimi Bey. But the latter succeeded to get in the center of the kaza, where Haroon Efendi had him arrested during ^{at} ~~daylight~~, and he trusted him to his gendarmes, whose names are unknown, and ordered to take ~~him~~ Nessimi Bey to the Vali /Reshid Bey/. After few hours, the ^{news} echo ran all over the state that Nessimi Bey was murdered and buried on the spot of the crime.

And as at that time there were no Armenian bandits /in the area/, and as it is ^{mentioned/} ~~said~~ above, Nessimi Bey was escorted, the sensational news ran all over ^{the district} on the way he was murdered by the Circassian gendarmes by special order of the Vali /Reshid Bey/.

Signed: Assem

Mazhar.

See "Hoossaper", published in Cairo, Egypt, Special Issue at the occasion of the Fiftieth anniversary of Genocide 1915-1965. Pages, 28-29

Report

relating the murder of Nessimi Bey, Kaymakam of Iyjey, Diarbekir, despatched by Mazhar Bey, President of the Enquiry Commission to Talât Pasha, Minister of the Interior, dated, Diarbekir, December 24, 1915.

The chairman of the recruiting office at Iyjey, Captain Suleyman Efendi had come to Diarbekir for a military mission. We /President and members of the Enquiry Commission/ asked him about what he knew ^{about} on the murder of Nessimi Bey, Kaymakam of Iyjey district. Suleyman Efendi made us the following confidential statement:

"The vali Reshid Bey was at Diarbekir when reached the news ^{came} of the occupation by the enemy of the ^{districts} Kazas of Melazgerd and Boolanek in the State of Bitlis, limitrophe to the State of Diarbekir.

The Moslem population of the kaza expressed then the desire to go to the front. The ~~the~~ above-mentioned Nessimi Bey disapproved this desire and also, when they told him that the Armenians may, taking advantage of the enemy advance, commit hostile acts, therefore they must be ^{gathered} and exiled forth, as it has been done in other localities, he /Nessimi Bey/ objected that he had not received any order about this matter and he showed himself rather ^{reluctant} slow in making ² decision.

Afterwards, when the order /to exile Armenians/ reached him, he had ^{prominent} only notable Armenians arrested, and he did ^{carry} not carried out the order completely. Although the Kaymakam was known for his honorability and wisdom, ^{wisdom-fairness} for the aforementioned reasons, he was criticized and an opposition was formed against him for the said motives.

The vali /Reshid Bey/ learned the fact, and an official was sent for

inquiry; the latter did not approve, in this matter, the ^{behavior} comportment and activity of the Kaymakam. After few days, Haroon Efendi, Lt. Commander of Gendarmerie, came from Diarbekir to Lyjey, with a force composed of Circassian gendarmes /militia^{organized} formed by Reshid Bey to massacre Armenians/ ; Nessimi Bey was not in Lyjey. He ^{had} ~~has~~ gone in a county to resolve a problem. They /Haroon and Nessimi/ met there by accident. The officer /Haroon/ ^{by} ~~tried~~ ^{among} with every means not to let go Nessimi Bey. But the latter succeeded to get in the center of the kaza, where Haroon Efendi had him arrested during ^{at} daylight, and he ^{at} trusted him to his gendarmes, whose names are unknown, and ordered to take ~~him~~ Nessimi Bey to the Vali /Reshid Bey/. After few hours, the ^{news} echo ran all over the state that Nessimi Bey was murdered and buried on the spot of the crime.

And as at that time there were no Armenian bandits /in the area/, and as it is ^{mentioned/} ~~said~~ above, Nessimi Bey was escorted, the sensational news ran all over ^{the district} on the way he was murdered by the Circassian gendarmes by special order of the Vali /Reshid Bey/.

Signed: Assem

Mazhar.

See "Hoossaper" published in Cairo, Egypt, Special Issue at the occasion of the Fiftieth anniversary of Genocide 1915-1965. Pages, 28-29

Report

14 Nov. 1915

ADANA

4 pages

159

اطنه بر صحنه تعرضه و تجاوز ده بولطی ایسبانت اسکانه مقام ولایتی صورت جدیده بزرگ غیرت
 ایسده و بوجوم و جدیت سایسده او هیوز الی کیلدن زوی متجاوز بر کدر کاهنده مرور ایسده
 یوز بکریونک تقاضای متجاوز ایس قافلدر زنه بصدیه فواقی مختلفه ده وقوع بولانه تعرضه و تجاوزک
 ر صبح ، التي قتل و یدک غصبه عبات قائمه موقوفت الوردیکی و جرائم واقعه متجاوز لریسیت ده
 تقصبات سیده ایسده ایسدرک دیوانه حربه و محاکم علیهم تسلیم و تودیع ایسدرکی تحقیقات
 واقعه ده متبانه اولسده و جرائم واقعه نک احصایه ایشده قاضی متجاوزن صباح تلقه ایسده بزرگ
 بولکا حکومتی اغراضه لانه فیه و صانیه بولمکنده و بوجوه عبات حاضره ولایته عکس ایسده
 مشایعت و ارجیف ایسده تأیید ایسده نقضات ایسده کیسده انضامه نک سنای الی
 متجاوزن و عسکرک و ایدرک لنده بی خبر ، اصلیه زده قدره فرقه وزیریه انضام لیس منقده
 مستحقه افرادینک حصه دکل ولوطنی اولسده وظیفه لریسیت ایسده ماملریسیت و کد لریسیت ده
 افراد ایسنت و ضمیمه بولمکنک و باقی غنه رجا و ضبط عسکریه تأیید ایسده جات ضابطه و کویات
 ضابطه واقعه نک بوباید دخل و تأیید کلیس اولدیز ولایته بیاید اولمکنده
 مرکز ولایتی تحقیقات ایس تشکیل ایسده معارضا معروضه استیصال و بوباید تحقیقات لازمه اجرا
 و استیصال ایسده کده صدره کوریه لروم اور زینه طریس ، حیماه ، دت یل ، اصلاحیه قضاویه
 قوه و عثمانیه لو ارا زینه عثمانیه اور اکرده ده تحقیقات و تحقیقات اجرا ایسده که طریس
 قضایسده او هیوز کور قرضه عسکر عا کده داخل اولدیز حاله بیس بشیر قریب قدر لیک و پروتسنا
 ایس جهت عسکر حسابیه جاکسه فایزیه لوده مستخدم بر قضا ایس عکاسی و محاکمه
 متجاوز اولدیز بینه ایس ضابطه اولمکنده که اولر مختلفه و مقدمه بناذ آلیقونیه رفه
 متجاوز ایسدرک تراجیم ایسدرک و کد لریسیت انضام سوقده و صبح بر صورتی تقصبات و تجاوزات
 معروضه قالی دینی و حیماه قضایسده ایس بوز اولسده لوقه نفوس ایس سوره ایس عسکر
 عا کده بوزی ده تحقیقات ایس صنف اولسده لوزنه یاکده التي خانه نک آلیقونیه و ولایتی
 بالتصحیح دخل قضایسده مرور ایسده قافلدر زنه برین وقوع بولانه تعرضه قاعلمریسیت تماماً

162

Handwritten signature or mark at the bottom center of the page.

در بیان حربه تودیه اولدین و اصلاحه قضائیه و فرودت بزرگسار درت
 بر قاجار ایجاب صفت ایله خطب قطعیانه و انبساطی آن آت شعبه
 مستخدم درت بیوز قدر عمله ناک امر مصلحته توفیقاً ایضا ایلیک و ولایات والیه سازه ده
 سوره ایله ایضی قافله لرزه برینه وقوعه لایه تفرقه و تمایز حکم لرزین عیناً و ما مدلاً تنگی
 اولدین و قوزیه سجاقت مرکز قضائیه درت بیات انقی بوز بیزی بر نقوی و قاری قضائیه
 بیات درت بوز اوله طغوز نقوی و حاجیه قضائیه اوله بیات قومه سکه نقوی و قه قضائیه ده
 بیات لطفوز بوز قومه سکه نقوی ایضاً سراجیه ایلیوب مرکز قضائیه پردنانه و قنولیک و
 اصحاب صفت و افراد عسکری عاندی و معیت عاندی و خرمه عاندی لرزه ترلازده سوخته
 مستخدم عمل اولوز اوزره جمعی بیوز بیز بیزه نقوی و قاری قضائیه عسکر عاندی اولوزده جمعی
 نقوی و حاجیه قضائیه کده عاندی و معلولیه و اصل صفت و مرندی اهل اولوزده جمعی
 سکه بوز انقیه اوج نقوی و قه قضائیه ایلی بوز بیزی سکه عاندی و مقایسه حاجت
 و صور سازه ایله اخذ قضا لایه بولماندرده عبادت اولوزده جمعی سکه بوز انقیه سکه نقوی
 ایضی موجود بولمیزی و حاجیه و قوزیه مرکز قضا لرزه سوخته اهلانه ایضی قافله لرزه بولماندرده
 بر قاجار افراد عسکری ایله بینه مطاره جید و افراد اصحابی لرزه تمایزده بولماندرده
 مقابله لرزین درت ایلیک دیوانه حربه تودیه ایلیک و دره بول قضائیه ایله سکه بیات لطفوز
 بوز انقیه ایلی نقوی ایضی سوخته ایلیوب مذکور قضائیه ایضی والی اولدین قوزیه قضا قضائیه آت ایلیابه
 قضا قانقما ملقده ایلی اولمده و حاجیه ایلیک آتای سوخته بینه کونا سو استقارای
 محسوس اولایه ماموریه ملکیه و انضاطیه ققه تحقیقانه و تعقیبات قانونیه بولماندرده قضا
 معامله لوزمه ایضا قضائیه ده قوزیه قضا قضائیه تابع قانقده
 کت و کده ایلیوب ماموریه لوز و قضا لایه کده ایلیوب و بیله بایه معاینه بیج و فرودت ایلیسه
 منقول لرزین برابر کده بقیه قسم مقایسه ضارایه و بیله بایه معاینه بیج و فرودت ایلیسه
 و اموال منقول مقابله لرزه اموال غیر منقول لرزین تعلیمات ملاحظه توفیقاً اموال منقول
 اداره قومیوندرده نامی قومیوندر معرفت تحت تحریر ایلیک تحت ملاحظه انقیه اولدین

3
Repub
lica

اساساً براساس اوزاره و بواسطه قابليت و استعداد ان اياماً معترف بكون انموالهم برقاچ اينست
 و كمي صافه الكه كج حركات قزلايس حيت بيك و تخميشي از ان ايد بزر صيت ماندرين قاضي افشار
 امر و مراسم قدرتي سلب انيمه و بوجه عقابيه ده مجتمه ارضيدون بر حتم سرري استخسايه سوحيات
 و اعانتة امورده مستخدم بخدمه كبر اوله از ان ايد اكمال افرادنه بخدمه طرفه بر جوده رسيد ايد

بايد آنچه صورتها دوجا نقدی و معذورت اولدين سبب درنده
 آنچه خلاف مرضي اولرجه ارضيد قنده بوجه بده نقبانه بولمانه استخسايه قندون كسبون مواظنه
 مقدم ولايت زان ايد اوليه قومانة از طرفه بالذاته تحقيقات لازمه اجراء و جرائم واقف صبارلري
 تماماً ديوار حربه توديع ايدسه اولديغينه بولمانه يا ايد جويشته بر معامله كورده ماحده
 الهه ولايتي داخله اجراء ايديله تحقيقات و تقيضات و بولمانه كي مسعودات غايضه موزي تويش
 ضمتك طرسي و عقابيه و احصايه ده مجتمه ولايت والديه مختلفه ارضيداره تمامه بولمانه ده
 كندرينك اغادات و سطايات زنده عبايت اولديغينه ص برنلا يكاه يكاه استفسار ايدلده
 مافريك منو ابياناتك بوزنيته اعتدالاً مانويده سوقي و انضاطيه ايد روساي حكومتك
 هر صورتك نظار صحت و صمايدري اولدقدي الهه ولايتي و افنده هر دو لو اسباب رفاه و
 بهتر اهدريك مرها انكه استكمال و تاقية غيبه ايدلده اولديغينه مركزين بولمانه ولايت
 مانويده اوزيه و انضاطيه است ارضيدون معاملات سوقيه ايد ايدلده ارضيدون بولمانه قدر كندر طاحده
 و معاملات فضيلت ايد سايايه تقدير و سكر ايدلده و ارضيدون بولمانه قدر كندر طاحده
 بجه مانويده حاكمه و عكبريك دوجا نقديات و سوا معاملات اولدقدي بولمانه سوا سويده
 آريجه نظر دقة آنه رجه سطايات واقفونك ماحيايه و لاش بويجه سياه بركده معامله مقتضيه
 قوس ايدللك اوزره علاقور اولر حيايات تحقيقيه صورت معلومه ده تبليغ ايشاد قلمشده
 ولايت سا ايدلراده اجرا قلمانه تحقيقات تقيضات بسوطيه ده عبايت اولوب آنچه ايدرده
 و توجوبله حيه استطلاعك و موزي بجه عومر الهه منو سايايه ايشو ايدر تنظيم و تدبير قلدي

اجابيه امر و عرفانه حضرته سيد الاورد (۱۴۱۱ لسنه ماضي)
 ملكه قضايه
 وزير امور و عايشه
 وزير امور و عايشه
 وزير امور و عايشه
 وزير امور و عايشه

165

Report
Adana

Adana

14/11/15

Adana

Numara 67

Dahiliye Nezareti Celillesine

Görülen lüzümü askeri ve inzibaki üzerine, mahali ahire nakli olunan Ermenilerin esnayı sevkinde vukua getirilen taaddiyet ve sui-istimalat ile, muhalifi kanun, muamelat hakkında tahkikatı lazime icrasıyla, mütecasırlarının divanı harbz tevdi edilmesi hakkında, emri âli nezaret-penahilerine tevfiken Dersaadetten 21 Eylûl 331 tarihinde hareketle 25 Eylûl 331 tarihinde Adanaya muvasalat olundu.

Tahkikatı muktaziyeye esas teşkil etmek üzere dahiliye vilâyette mevcut Ermeni nüfus miktarı ile, bunlardan ne kadarını sevk, ve ne miktarının ifka edilmiş olduğunu, ve gerek vilâyet şhalisinden olup, tehcir edilen, ve gerek vilâyet ve elviesi saireden gönderilip, Adana vilâyetinin mürur eden Ermenileri, esnayı rahta taaddiyet ve sui-muamelat getirilmiş olup, bu bapta serdi şikâyet eden bulunmuş olup olmadığını, cihetleri ledel istizan makamı, vilâyetten verilen cevapta, Adana vilâyeti dahilinde üç yüz yirmi bir (321) senesi tahririne nazaran - iki bin beş yüz on bir (2511) Ermeni Katoliği, ve beş bin elli dört (5054) Ermeni Protestanı ile, elli bin dört yüz altmış sekiz (50468) Ermeni-ki ceman elli sekiz bin otuz üç (58033) nüfus Ermeni mevcut olup, bunlardan kırk yedi bin iki yüz elli sekiz (47258) nüfus gönderilerek, elyevm dahili vilâyette on sekiz bin (18000) kadar Ermeninin mevcut bulunduğu gösterilmiş, ve Ermeni nüfusu mevcudesiyle sevk olunan

miktarı arasındaki farkın iki yüz bin (200.000) raddesinde olması muktaziyken, Ermeni bakiye nüfusunun on sekiz bin raddesinde bulunması, tahriri tarihi olan üç yüz yirmi bir (321) senesinden bu ana kadar, Ermeni unsurunun şayanı nazarı dikkat bir derecede bulunan kesreti tevellüdattan ileri geldiği bildirilmiş olduğu gibi, bunların tehcir sevklerinde efradı askeriye aileleriyle Bağdat Kumpanyası inşaat ve işletme idarelerinde müstahdem Ermeniler ile akraba ve tefallukatının ve ciheti askeriye hesabına işletmekte olan fabrikalar ashabıyla, buralarda müstahdem Ermeni efradı ailesinin ve erbabi refenni san'atın ve ciheti askeriye müteahhitleriyle, ciheti askeriye, ve şimendifer işletme kumpanyası hesabına odun ka'atı teşahhüt edenlerin, ve mebûs olan Ermeniler ile aile ve akraba efradının gönderilmesi, ve bazı Ermenilerin ipkası hakkında nezareti celileriyle, Harbiye Nezaretinden, ve Levazimatı Umumiye-i - askeriye makamından ve dördüncü orduyu hümayyun kumandanlığından tevariki mühtelifede tebliğ olunan evamiri mühtelif ve müteaddide icabatından bulunduğu izbar olunmuştur.

Adana vilâyetinden tehcir edilmiş ve vilâyet, ve elviyeyi saireden sevk olunmuş dahili vilâyetten mürur eden Ermeni kabilelerine hiç bir suretle taarruz ve tecavüzde bulunulmaması esbabının istikmaline makamı vilâyetçe sureti ciddiyyede bezli gayret edilmiş, ve bu azm ve ciddiyyet sayesinde üç yüz elli (350) kilometreyi mütecaviz bir güzergâhdan mürur eden yüz yirmi bin (120.000) nüfusu mütecaviz Ermeni kabilelerinden bazılarına mevaki mühtelifede vuku-

bulan taaruz ve tecavüzün bir cahr, altı katıl ve yedi gasptan ibaret kalmasına ve ceraimi vakia mütecasırlarında takikatı şedideyle elde edilerek divanı harplere ve mehakimi adliyyeye teslim, ve tevdi edildiği tekkikatı vakıadan müsteban olmuş, ve ceraimi vakıanın ehali/Ermenilere karşı tecavüzün mübah telakki edilmesiyle beraber buna hükümetçe iğmaz olunacağı zehabında bulunmasından ve bu zehabın hariçten vilâyete aks eden şaiya(t) ve aracıf ile teyit edilmesinden neşat eylediği gibi, umuru inzibatıyenin sinnin elliye mütecaviz ve askerlik ve jandarmalıktan bihaber, aslıdan zerrekadar farkı ve terbiye-i inzibatıyesi mevkut müstahfız efradının hakkı ile deyl velet sathî olsun vazifelerini bilip ifa edememelerinin ve kendilerinde efradı ehalinin zihniyetinde bulunmalarının ve bilhassa zaptı askeriyyeye temin dahil ve teessürü küllisi olduğuna vilâyetten beyan olunmuştur.

Merkezi vilâyetçe tahkikatı esas teşkil eden malûmatı maruze istihsal ve bu bapçe tekkikatı lazıme icra ve istikmal edildikten sonra, görülen lüzum üzerine, Tarsus, Çzhan, Dört-Yol, İslahiye kazaları ile, Kozan ve Osmaniye livya merakizine azimetle, oralardada tahkikat ve tekkikat icra edildikten, Tarsus kazasında üç yüz bir (301) nefer asker ailesi dahil olduğu halde, bin beş yüz (1500) karip Katolik ve Protestan ile ciheti askeriye hısabına çalışan fabrikalarda müstahdem bir miktar Ermeni ailesi, ve memleketin mühtaç olduğu bazı erbabi sanayi, ol baptaki evamiri mühtelife ve müteadditeye binaen alı konularak mütebaki

Ermenilerin tehcir edildiği, ve kendilerinin esna-i sevkinde hiç bir suretle taadüyat ve tecavüz^e maruz kalmadığı, ve Çihan kazasında iki yüz on dokuz (219) nüfus Ermeni sevk edilip, asker ailesi ve erbabi sanat olmak üzere yalnız altı hanenin alı konulduğu ve vilâyetten bil tehcir dahili kazadan mürur eden kafilelerden birine vuku bulan taaruz failâlerinin tamamen derdest edilerek divanı harba tevdi olduğu, ve İslahiye kazasından dahi dört yüz seksen dört (484) nüfus Ermeni sevk olup, bir kaç erbabi sanat ile Intilli inşaat şubesinde müstahdem dört-beş yüz (400-500) ailenin emri mahsus^a tevfi-ken ipka edildiği, ve vilâyet ve elviyei kaireden sevk edilen Ermeni kafilelerinden birine vuku bulan taaruz ve tecavüz mütecasırlarının aynen ve kâmilten tenkil olduğu, ve Kozan sancağının merkez kazasından dört bin altı yüz yirmi bir (4621) nüfus, ve Kars kazasından bin dört yüz on dokuz (1419) nüfus ve Hacın kazasından on bir bin kırk sekiz (11048) nüfus, ve Fekke kazasından bin dokuz yüz kırk sekiz (1948) nüfus Ermeninin tehcir edilip, merkez kazasında Protestan ve Katolik, ve ashabi sanat ve efradı askeriye ailesi, ve mebus ailesi, ve harman makinalarıyla tarlalarda müstahdem amele olmak üzere, ceman yedi yüz yirmi beş (725) nüfus, ve Kars kazasından asker ailesi olarak otuz sekiz (38) nüfus, ve Hacın kazasından keza asker ailesi, ve malûlen ve ahli sanat ve muhtedi olmak üzere, ceman sekiz yüz altmış üç (863) nüfus, ve ~~mütebakısı~~ ~~kazasından~~ Fekke kazasında iki yüz yirmi sekizi (228) asker ailesi ve mütebakısı ticaret, ve suveri saire ile ahir kazalarda bulunanlardan ibaret olarak ceman sekiz yüz altmış sekiz

Sanat
Zanaat }

(868) nüfus Ermeni mevcut bulunduğu, ve Hacın ve Kozan kazalarından sevk olunuan Ermeni kabilelerinden bazılarında bir kaç efradı askeriye ile bazı ^{mekâreciler?} kiracılar? ve efradı ~~askeriye~~ ^{askeriye} ~~ışık~~ ehali tarafından tecavüzatta bulunulmuş ^{ışık} ~~ışık~~, mütecasırlarından derdest edilerek divanı harba tevdi edildiği, ve Dört-Yol kazasında ise, sekiz bin dokuz yüz altmış iki (8962) nüfus Ermeni sevk edilip, mezkûr kazada Ermeni kalmadığını Kozan mutasarrıflığı ile anifüls beyan kazalar kaymakamlıklarından izbar olunmuş, ve Hacın Ermenilerinin esnaı sevkinde bazı sui-istimalatları mahsus olan memurini mülkiye ve inzibatı hakkında tahkikat ve takibatı ~~memurini~~ kanuniyede bulunarak haklarında muamele-lazime ifası hususunda Kozan mutasarrıflığına tebliğ kılınmıştır.

Gest-ü-gizar edilen marr-el-arz liva ve kazalardaki Ermenilerin esnaı sevklerinde bir kısım eşyayı menkulerini beraberlerinde götürüp, kısmi mütebakisinin rızalarıyla ve peşin para mukabilinde bey ve firuht eylemiş ve emvali menkule mütebakiyeleriyle emvali gayri menkulelerinin talimatname mahsusına tevfiğin emvali metruke idare komisyonlarıyla tâli komisyonlar marifetiyle sept ve tahrir edilerek, tahti muhafazaya alınmış olduğu anlaşılmış ^{ışık} ~~ışık~~, umran noktasından Adana vilâyetinin en muhim bir kaza olan Dört-Yolda kıymettar mevcut mebaninin elyevm bakılamamazlık yüzünden harabeye ve senevi altmış bin (60.000) liralık varidat temin eden ~~gasp ve tecavüzüne~~ portakal bahçelerinde şimdiden şunun bunun eyadîi gasp ve tecavüzüne maruz ve pek az bir zeman zarfında tamamen mahva mahkûm kaldığı

mekâreci
(male driver)

görülmekle, memleketin en muhim bir menbaî servetinin muhafazası için bunların halen idamei memuriyeti esbabının istikmâlî zımnında tedabiri acile ittihazına vilâyetin nazarı dikkati celp olunmuştur.

Ancak, makamı vilâyetin bu bap^ate tevâssül edebileceği en muhim tedbirin talimatnamede muharrer olduğu üzere emvalî mezkûrenin muhacirini Islâmîyeye tevzi ve itasına ibaret kalacağı tabii ve muhacirini merkumenin ise behresizlik ve atalet ve lâkaydî yüzünden kendilerine verilen bu kabil emlakın muhafazasından ziyade mahv ve tahribine sair bulunacakları bu ane kadar nakt ve emek sarfıyla ve sayı medir neticesinde vücûde getirilebilen bu bahçe ve haneleri az zamanda tamamen mahf ve harabeye uğrayarak memleketin menabîi servetinden mahrum bir harabazar haline gelmesine ve bilnetice hazineninde özür ve vergi ve temettu ve saire namları ile senevi istifa edegelmekte olduğu muhim bir varidattan mahrumiyetine meydan kalmamak üzere, Dört-Yol kazasının muhafaza ve idamei memuriyeti zımnında merkezi hükümetçe keyfiyetin pek esaslı bir surette nazarı tam ile alınması elzem olup bunun en emin şekli dahi acilen fûruhundan ibaret isede, bu suret mümkün olmadığı takdirde esmanı mukasseten tesviye edilmek üzere, tekayidine mülkiye ve askeriye taraflarından iştirasına müsaade olunmak gibi tedabire tevâssül edilmesi varidi hatır olmakla arzı vezayifi hamiyet cümlesinden add edilmiştir.

Cebeli Bereket livasına gelince, Osmaniye kazası da dahil olduğu halde, merkez kazasıyla Bahçe ve Hassa kazalarında Katolik ve Protestan olanlar ile efradı askeriye

ailelerinden ve askerî menzilleriyle Bağdat inşa^at kumpanyasında müstahdem bulunanlardan gayri Ermenilerin t^ama-
men sevk edildiği ve bunların esnayı sevklerinde beraber-
lerinde götüremedikleri emvali menkulelerinden bir kısmını
be^yx-ü-firuh^t edip mütebaki emvali menkuleleriyle emvali
gayri menkulelerinin komisyon mahsusları tarafından tesbit
ve tahrir edilerek tahtı muhafazaya alındığı anlaşılmiş
ise^de, esasen res'i idarede bulunmak kabiliyet ve istitadında
olmayan mutasarrıfı livanın Ermeni emvalindan bir kaç keçi
satın almak gibi hareketi haysiyet^t resmiye ve şahsiyesini
izale ile beraber ma^oiyet memurlarına karşı infazı emru
meram kudretini sel^b etmiş, ve bu Osmaniyede müçtemi Erme-
nilerin bir takım serseri eşhas ile^a sevkiyat ve i^aşeği
umur^unda müstahdem bazı kimseler ile jandarma efradının
bazıları tarafından bir çok vesilelerle para alınmak sure-
tile d^yçarı teaddi ve mağduriyetlerine sebep^{liyet} vermiştir.

Ancak hilâfı merzı olarak Ermeniler hakkında bu
suretle t^aaddiyette bulunan eşhasın haklarında h^eyetimizin
m^uvas^aletinden mukattem vilâyet jandarma alay kumandanı
tarafından bizzat tahkikatı lâzımı icra ve ceraimi vakia
mütecasırları tamamen divanı harba tevdi edilmiş olduğun-
dan bu bap^ate yapılacak başka bir muamele görülememiştir.

Adana vilâyeti dahilinde icra edilen tahkikat ve ted-
kikat ve bu bap^ateki meşhudatı acizanemize tevsik zımında,
Tarsus ve Osmaniye, ve Osmaniye müçtema vilâyet ve el-
viyeyi muhtelif Ermenilerde temasda bulunarak kendile-
rinin ifadat ve şikayeti^l neden ibaret olduğunu her birin-

den yegâne istifsar edildikte kâffesinin müttehiden ~~her~~
~~kuraklık~~ beyanatının Bozantıdaⁿ itibaren memurini sevkii ve
 inzibatiyle rıvesşafı hükûmetin her suretle mahzarı himayetleri
 oldukları ve Adana vilâyeti dahilinde her türlü esbabı refah
 ve istirahatlarının istikmal ve temine gafret edilmekte ol-
 duğunu merkezinde bulunmakla vilâyet memur^uın idariye ve in-
 zibatıyesinin Ermenilerin muamelatı sevkiyesinde ibraz eyle-
 dikleri şe^air insaniyetkârane ve muamelatı fazılatkârane
 şayanı taktir ve şükran görülmüş ve Ermenilerin Bozantıya
 kadar güzârgâhda bazı memureyni mülkiye ve askeriyenin dı^şar
 teaddiyat ve su^vi muamelatı oldukları yolundaki şikayetle-
 rinde ayrıca nazarı dikkate alınarak şikayeti vakıanın^ı
 mahiyeti delaile subütiesiyle birlikte muameleyi mükteziyle^e
 tevessül edilmek üzere, alâkadar olan heyeti tahkikiyeye
 sureti mahsusedetblig ve işar kılınmıştır.

Vilâyeti müşarileyhede icra kılınan tahkikat tay^fisi-
 latı mebsutiyeden ibaret olup, ancak ileride vuku bulacak
 istidlatın^ı dahi başkaca arz olunacağı beyanı ile işbu
 rapor tanzim ve taktir kılındı.

Ol bap^te emr u ferman hazreti menlehül emrin dir.

14 Teşrini Sani 331.

Mülkiye Müfettişlerinden

Muhtar.

İzmir Jandarma Mıntıka

Müfettişi Kaymakam:

Anif Hindi.

Dersaadet İstinaf Mahkemesi

Reisi Evveli:

Asım.

h. 158-4162

Hon.
To the Min. of Int. Aff.

No. 67.

Repare military and ^{public} security necessity
 following ~~the high~~ ^{instructions} ~~order~~ ^{issued by Hon.} of your department
 on Sept. 21, 1915, we left ~~Coupled~~ ^{and arrived Adana} on Sept. 25, 1915
 to hold ^{those} investigations ~~the cases of~~ ^{about (concerning)} unlawful
 activities such as ~~the~~ ^{oppressions, denations & exploitation} ~~of~~ ^{committed against the Americans}
 on their ^{way} ~~way~~ during their ^{deportation} ~~transportation~~ ^{on their way} ~~of~~ ^{of the American}
~~deportees~~ ^{deportees} who are deported elsewhere according to
 military ^{necessity} & public security ^{order} and to the
 Court Martial ~~those~~ ^{those} who are guilty.

who are deported elsewhere according to military
 necessity and ^{on the} ~~in~~ ^{question} ~~of~~ ^{of} public security
 As a basis, ^{first} ~~first~~ ^{of} ~~of~~ ^{of} all, we asked ~~The Gov.~~

of Adana ^{for} ~~questions~~ ^{for} explanations & ~~information~~ ^{information} for the
~~Gov. of Adana~~ and urged to give us information
 about the number of ^{living in the province} ~~the~~ ^{of} ~~of~~ ^{of} Americans, how many
 of them were so deported & how many remained,
 how many ^{was} ~~was~~ ^{was} the number of those ^{provincians} ~~provincians~~
 who coming from other provinces & districts
 crossed ^{over} ~~over~~ ^{over} the territory of Adana province, we
 asked ^{also} ~~also~~ ^{also} questions about ~~oppression~~ ^{oppression} & ~~cases~~ ^{cases}
 exploitations committed against them on the
 highway ^{and} ~~and ^{and} were there Americans who ^{made} ~~made~~ ^{made} complaints,~~

321 - 331

1905 - 1915

2

We received answers to all of our questions from the Governorate

According to registers ^{of 1915} there were in Adana provinces

2511 Arm. catholics

5054 " prot.

50468 Armenians

58033

a total

of this number 47258 Armenians were deported, and the authorities told us that in the province there ^{are ~~also~~ ~~approx~~ ~~about~~} 18000 Armenians they ~~that~~ told us that the difference between the total number ^{of deported Armenians} and the number of those Armenians remaining in ~~was a result~~ who still are in the province (instead of being 2 or 3 thousands it is 18,000) was ~~the~~ result of the Armenian procreation. (prolixity)

The postponement of the deportation of these 18000 Armenians was the result of many orders and instructions ~~see~~ received by the Governorate in several dates from your Hon. Min. of Int. Aff and ^{the Administration General of military Supplies} War office, as well as from the Command of the ^{imperial} Fourth Army Corps to retain such as

In place the families of American Soldiers, the families and relatives of those Americans who are working for the ^{construction of} ~~Company~~ of Bagdad Railroad, the relatives of Americans who are employed in the Administration of Exploitation, the families of those who are working for the military authorities, and their family members, those Americans who are retained as artisans and technicians, those who are used in the military Supplies, those who are engaged to cut ~~the~~ trees and transport them for the Construction Company as well as American Deputies, their families and relatives.

Also, authorities of the Province told to us that they made serious efforts and gave thanks to these efforts and energetic attitude, the Americans who were deported from ^{caravans} the province of Adana, the American deputies coming from other provinces and districts and crossing over the vilayet of Adana, were not subjected to attacks and other oppressions & vexations, as there

were 120,000 deportees on the ways of more 350 kilometers distance, except one who was wounded, 6 who were killed and 7 who were looted, and these criminals were arrested and to court-martialed, ~~as well~~ according to evidence from investigation.

These crimes were committed by people who believed that they would be allowed ~~to~~ to do what they did and that the govt would ignore it, this is an opinion formed according to disseminated rumors from outside. ~~In fact there were no~~ ^{in fact} ~~officers~~ ^{commanders} and officers of public security were not on duty, the work of public security was entrusted to ^{military & gendarmes} town-guards over 50 years of age ~~with~~ without any training and did not differ in any way from ordinary people and who had not even any idea ^{about} of public security, and ~~had~~ ^{that} were not ~~also~~ seriously but also superficially conscious of their duty and were in general ordinary people.

We investigated in the town central seat of the vilayet what was the basic matters and obtained necessary informations, which we ~~completed~~ achieved after serious inquiries, we went to Tarse, Jihan, Dörtyal, Ishahich districts and the sancaks of Kozan (Sis) and Osmanié, to hold therein ~~invest~~ necessary investigations.

The Kaymakams of above-mentioned place and the Mutasarrif of Kozan confirmed: In the Kaza of Tarse there were 300 hundred families of Armei, Soldiers, 1500 Armeian Cath^{ac} ^{or Prob} refugees, certain number of Armeians who worked in account of military officers authorities, as well as Armeian artificers needed for the utility of the country, who were detained according to orders & instructions. ~~The~~ All other Armeians were deported and were not exposed to attacks and vexations during ~~the~~ deportation on highway.

7

technical

of Deputies and provisory workers
on fleshing floors.

In the district of Kars there are
38 families of soldiers.

In the district of Hajin there are
863 Armenians retained as workers,
artisans, converted to Moslem faith,

In the kaza of Fekke there are 868
Armenians detained as families of soldiers
228, and others as workers and artisans,
coming from other districts.

people ↗
soldiers, and certain cavalry-men and
attacked the 4 caravans of Armenians
deported from the central districts of
of Hajin & Kozan, they were all
arrested and brought to court martial. 1

8960 Armenians were deported from
the kaza of Dörtyol, no Armenians remain
therein.

As we reported above, all these facts
were revealed to us by the authorities of

1 - now of them were sentenced, ^{compare} see the list
of 377 convicts in the other vilayets

of Kozan and the Kaymakams of other districts.

During the deportation of the Armenians from Hajin, certain officials and policemen of the Kaymakam committed oppressions and exploitations, we reported these facts to the Mutessarif of Kozan and suggested him to take legal measures to prosecute & mete punishments. 1)

As written above, ^{depo} Armenians deported from the above-mentioned districts and counties took with them, ^{partly} their movable possessions, and partly sold ~~re~~ and received the prices in cash, their movable goods with fixed property were registered ^{and preserved} by the ^{the Adana} Commissioners of ^{the Administration of the} Goods according to the provisions of special regulations and instructions, however, in regard of financial development, in Dohyol, one of the important towns of the Adana Vilayet valuable buildings are reduced to ruins because

Special

1- As above, the officials and officers of Kozan and Hajin are not on the list of 377 who were convicted.

secular and perseverant ~~the~~ labor, of productive fruitful gardens, ~~a~~ ~~houses~~ lands and houses, to prevent of reducing them to a mass and heap of ruins, and provide the payments to the State treasury the income taxes, such as diene and others, to save such an important ~~income~~ fruitful source of income, the Central Govt must have to think seriously and fundamentally how to save the prosperity, ^{of gardens & buildings in} ~~of~~ a district such as Diyala.

Although the most ^{secure} ~~sure~~ way should have been to sale ^{them} immediately, however, as this mean is impossible to be realised, our patriotic duty suggests to us to ~~propose~~ and we have the honor to suggest to you to authorize and invite ~~civil~~ the retired civil officials & military officers to buy these property with instalment never plan system.

As to the sanjak of Jebeli-Beriket, including the County of Osmanic, all the Armenians, except Catholics & Protestants, and families of American soldiers, and those Armenians who work in military stations and the constructions of Bagdad railroad,

are deported from the ~~Kas~~ districts and ^{countries} ~~from the~~ of Bahche & Hassa,

Although it is understood that they had a chance to sell ^{part} these a part of their movable possessions prior to the deportation, ^{However} the remainder were registered with their fixed property by Special Commissions to save them, but the Mutesarif, ^{who is not} ~~in his authoritative~~ does not deserve his authoritative position, because incapable, had the meanness of buying cows and goats from the possessions of the deported Armenians and so lost his official and administrative dignity and ~~caused~~ was a bad example to subordinate officials to do the same and this gave an opportunity to ^{sluggard} Armenians gathered at Osmanli, and ^{to} those ⁱⁿ service for deportation and other of supplementary gendarmeries to commit injustice & vexations in many occasions for obtaining money.

B. However, we have to confess that the Commander of the Gendarmerie battalion of the ^{Province} personally ^{already} pursued such ^{criminals} individuals committing oppression & vexations, were arrested

there all and brought to Court Martial, therefore we have nothing to do in this matter.

In order to complete our inquiries and investigations in the Vilayet of Adana, when we tried to be in touch with the prisoners gathered ^{from several localities} in Tarse, Osmanli & Ishakieh and hear their complaints and what they have to say, we examined each one by one, their common statement was that beginning from Bosanti the officials of deportation, ^{and} chief authorities ~~were~~ have been humane & ensuring them protection and that in the boundaries of the jurisdiction of Adana Vilayet efforts were made to create good conditions, as far as possible way, to ensure their commodity and rest.

We consider that the officials of ~~the~~ in the administration and public security of the Vilayet of Adana deserve our appreciations and thanks ~~desire~~ ⁱⁿ for their activity

1- In the list of 377 cases, Adana province and its depending districts are not shown,

during the deportation of the Armenians & because of their humanitarian felt feelings and courageous attitude.

As to the Armenians, on their way, were subjected to the oppression & verations of the officials of deportatives and of public security, taking into consideration the complaints in this case, and we introduced especially to the competent authorities whom they concern, with proofs and arguement evidence, and we call suggested them to take necessary measures.

The inquiries & investigations ^{in details} we held in the Vilayet of Adana as were reported as above, we were prepared this report and introduce it to you, ^{pointing out} emphasizing that we will communicate more details, if we find them.

Nov. 14 1915.

Respectfully

Civil Inspector, Houshekar

Inspector of the Jendarmerie in the area of Smyrna

First President of the the Court of Appellate
at Cosole

Aseer

As in the vilayet of Adana there were many foreign officials and German and Austrian officers, the fort had prepared massacre sites in the province. The massacre site was Zor and vicinities.

Allah

Halep

15/2/1916

Numara 113

Dahiliye Nezareti Celilesine

Görülen lüzumu idarî ve inzibatî üzerine mahallî malûmeye sevk edilen Ermeniler hakkında vukua getirilen taa'diyat ve sui muamelâtın tahkiki zımında 21 Teşrinievvel 331 tarihinde Halebe muvasalat olunarak tahkikata esas teşkil etmek üzere merkez ve mülhakatı vilâyette mevcut Ermeni nüfusu miktarıyla bunlardan ne miktarının nere- lere ve ne nisbet dairesinde sevk ve ne kadarının nerenin emr ve müsaadesiyle ipka olunduğu ve sevk olunan Ermeni- lerin emvali menkule ve gayri menkuleleri hakkında ne mua- mele yapıldığı ve vilâyet ve evliye-i saireden sevk olunup Halep vilâyetine vurut edenlerin nerenin emr ve tensibiyle ne nisbet üzerine hangi menatıkî iskâniyeye sevk ve tevzi olunduğu ve Ermenilerin gerek sevk olunduıkları mahallerde ve gerek esna-i rahta bir gona taarruzat ve tecavüzata mâruz kalıp kalmadıkları ve bu bapte serdi şikâyet eden bulunup bulunmadığı hususatı makâmı vilâyetten istizah kılınmış ve alınan tezkerei cevabiyede emvali metruke komisyonâ riyasetiyle muhacirin müdüriyetinden ita kılınan malumat ve izahatı mübeyyin evrakın gönderildiği ve devairi saire ve mülhakatı vilâyetten vurut edecek cevaplarında irsali tabii bulunduğu izbar edilmesiyle nevakîsi mevcudenin ikmalî için murur edecek zaman Halepte israf edilmekte üzere 30 Teşrinievvel 331 tarihinde Halepten Maraşa müte- veccihen hareket edilmiş idi.

Antep

Maraş livasına ait tahkikat ile Ayntap sancağına müteallik tetkikat bil ikmal 10 Teşrini Sani 331 tarihinde tekrar Halebe avdetimizde makamı vilâyetten vuku bulan istizahatın mülhakatı vilâyete ve devairi muhtelifeye teallük edenlerin henüz cevapları verilmiş olduğu ve vilâyet Muhacirin müdüriyetinden ita olunan izahatında gayrı kâfi bulunduğu görülmesiyle sevkiyat ve muhacirin muamelatının sureti icrasına müteallik ~~kahire ve şafah~~ makamâtı muhtelifeden verildiği müdüriyeti mümaileyhden bildirilen tahriri ve şefahi evamiri mevcude suretlerinin itası ve sıhhiyede ve sevkiyat işlerinde istihdam edilmek ve çiftliklerde ziraatla meşgul olmak üzere terk ve ipka olunan Ermenilerin ne suretle ve ne gibi evamire istinaden sevkten istisna olunduğunun ve vilâyette vurut ederek peyderpey menatıkı iskâniyelerine gönderilen Ermenilerin mekadiri arasındaki mübayanetler esbabının izahı cihetlerine dair tekrar vuku bulan istizam cevabının yeniden tetkikatı kuyudiyeyi müstelzem olacağına binaen tahhur^u tabii bulunduğu anlaşılmış ve bu esnada hiyetimize muracaatla ^{siireli} olup ebeveynin telef olması üzerine yedi yaşındaki hemşiresiyle birlikte bikes kalarak, Kerkuke ve oradan Hama mutasarrıflığına tahvili memuriyet eden Firuzan Beyin refaketinde Halebe gelmiş^{se} isede, mümaileyhin ailesi tarafından gördükleri eza ve cefaya tahammül edemeyerek kendilerini terk ettiğini ve Halepte dayısı dahi bulunduğu halde polis tarafından takip ve tekrar mutasarrıfı mümaileyhne teslim edilmek üzere tazyik edildiği beyan ve şikâyet eden Kildani cemaatından on iki on üç ya-

sında Üranya namındaki kız çocuğunun ifadeti vakıası calibi nazarı dikkat görülerek hilafı kanun böyle bir muameleye ictisar eden polis memurunun kim olduğu ve ceryanı muamelinin neden ibaret bulunduğu hakkında Halep polis müdüriyetine yazılan tezkereye aktence vaki olan işarımız veçhle cevap verilmemesi de vazifei memuremizin icap ettirdiği tahkikatın polis idaresine müteallik hususatta icrasının gayrı mümkün bir hale getirmiş olduğundan keyfiyeti 16 Teşrini Sani 331 tarihli ve 73 numaralı şifre telgrafname ile makamı celili nezaretpenahilerine arz ve işar ve istizahatı maruze cevaplarının suretı itası esbabının istikmali lüzumunda Halep vilâyetine tekiden izbar ile iktifa ~~siyasî~~ kılınarak, ~~17 Teşrini Sani 331 tarihinde Halepten Şama azimet olunmuş~~ ^{tu} idi.

^{ie} Suriya vilâyetine ait tahkikat ve tetkikat badelifa 17 Kânunuevvel 331 tarihinde yine Halebe avdetimiz malûmatı matlubenin süratı cem ve itası hakkındaki tebliğatı müekkiye ve oradan bir mahmurat ~~etmiş~~ olmasına rağmen istizahatı vakıaya makamı vilâyetten henüz cevap verilmemiş olduğu anlaşılmiş ve Havran livası merkeze olan Deraa kasabasında bulunduğu sırada balade arz olunduğu üzre Üranya namındaki kız çocuğunun şikayeti malûmesi üzerine vaki olan istilama polis müdüriyetinden alınan 17 Teşrini Sani 331 tarihli tezkerei cevabiyenin tarihi mezkürde heyetimiz Halepte bulunmakta iken posta ile Şama gönderilmesi ve munitasının meseleyimebhuse ve polisin vazifesini ifa eylediğini beyan ile polisin tasrihi isminden imtina edilmesi ve ahiren

yazıldığı Şama gönderilmesi ile sabit olan mezkür cevapnameye yazıldığından mukattem tarih vazi olunması muamelat ve kuyudatı resmiyede bile hakikattan inhiraf edebilen müdürü mümaileyhin vazifei memurelerin ifasında mevani ve müşkülât ikaından beri durmayacağı hakkındaki kanaatimizi bir kat daha teyit eylemiş ve hususiyle 16 Teşrinî Sani 331 tarihli ve 73 numaralı şifre telgrafnameye makamı celili nezaretpenahilerinden cevap alınamamasında heyetimizin bir zarur kesri cesaretini müeddi bulunmuş olduğundan elde mevcut evrak ve malumat ve icra kılınan tahkikat ve istitlaatı hususiye ile iktifa kılınarak, 24 Kânunievvel 331 tarihinde Halepten Zorâ müteveccihen hareket edildi tarihi mezkûre kadar elde edilen malumatı resmiye ve Halep vilâyeti hakkındaki istitlaatı hususiye ile Udfa livasına mülhak Rakka kazasında bulunduğu - 1 Kânunî Sani 331 tarihinde vilâyeti müşarileyhadan alınan tahrirat ve melfufatı müeddasına nazaren vilâyetin Aintap sancağıyla, Kilis, Beylan, İskenderun, Antakya ve Cısr Şuğur kazalarında sâkin Ermeniler tehcir tâbî tutulmuş olup Aintap livası merkezi olan Aintap ~~kazasında~~ kasabasında mukim iki bin iki yüz altmış iki (2262) hanede on sekiz bin altı yüz on (18610) nüfus Ermeniden iki bin yüz yirmi (2120) hanede on dört bin altı (14006) nüfusun ve altı yüz yetmiş dokuz (679) hanede altı bin dört yüz elli (6450) nüfustan ibaret bulunan Protestanlardan otuz (30) hanede ~~iki~~ iki yüz on beş (215) nüfusun ve keza altmış üç (63) hanede altı yüz doksan dokuz (699) nüfus Katolikten elli (50) hanede altı yüz elli (650) nüfusun sevk edilerek, Ermeni ve Protestan

ve Katolik olmak üzere sekiz yüz dört (804) hanede yedi bin sekiz yüz doksan sekiz (7898) nüfusun mevcut idiği ve livaya mülhak Rumkale kazasında Ermeni ve Protestan ve Katolik olarak mevcut bulunan bin (1000) nüfus Ermeninin tamamen sevk edildiği ve Antakya kazasında mevcut yedi yüz doksan dört (794) hanede beş bin yüz üç yüz seksen altı (5386) nüfus Ermeniden dört yüz seksen dokuz (489) hanede iki bin üç yüz yirmi beş (2325) nüfusun sevk edilerek, tehcire muhalefetle Musa Dağına çekilen kısmı mütebakısının hareketi askeriyenin icrası esnasında sahilden firar eyledikleri ve ~~xx~~ elyevm dahilé kazada üçü çocuk olmak üzere on iki (12) nüfus bikiş Ermeni zükür ve enası ile Halep vilâyetinden bera-i iskân gönderilen 114 (yüz on dört nüfusun kurra-i Islâmiyeye tevzi ve taksim edildiği ve Beylan kazasında bulunan dört yüz otuz bir (431) hanede Ermeni ve Katolik ve Protestan iki bin dört yüz ~~otuz bir (431)~~ ~~hanede Ermeni~~ yetmiş dokuz (2479) nüfus Ermeniden iki bin iki yüz yetmiş sekiz (2 278) nüfusun sevk edilerek elyevm dahilé kazada efradı askeriye ailesi ve mâlul ve ihtiyar olmak üzere ceman yüz seksen ~~yedix (187)~~ ~~hanede bir~~ ~~dört yüz~~ bir (181) nüfus Ermeni mevcut idiği ve Iskenderun kazasındaki yüz elli yedi (157) hanede ^{bin/} dört yüz kırk sekiz (1448) nüfus Ermeniden yüz otuz yedi hanede (137) bin ~~dört~~ ~~yüz kırk sekiz (1448)~~ nüfus Ermeniden yüz ~~otuz yedi (137)~~ üç yüz otuz iki (1332) nüfusun sevk edilerek dahili kazada muensiz efradı askeriye ailesi olmak üzere kalan otuz (30) hanede yüz on altı (116) nüfusunda ahiren ^M muhacirin ^M müdürü ^e umumiliği vekâletinden verilen emri binaen Harem ve İdlip

kazalarına gönderildiği ve sevk olunan Ermenilere ait emvali menkuleden kendileri tarafından firuht edilmiş olanlardan mütebaki miktarıyla emvali gayri menkulelerinin emvali metruke tâli-komisyonları tarafından tahtı muhafazaya alınacağı ve menatıkı iskâniyelerine esna-i sevklerinde mahza nehp ve ğarat maksediyle, Beylan, Munbuç, Kilis, İdlip, Bab ve Cısr Şuğur kazaları dahilinde vuku bulan taadiyat ve tecavuzat faillerinin kısmen derdest edilerek divanı harbî örfiye ve ciheti adliyeye tevdi ve şahsları meçhul kalan ve henüz derdest edilemeyen mütecavuzların tahkiki ve kaza mutasarrıf ve kaymakamlıklarıyla jandarma alay kumandanlığında Halep vilâyetinin tahriratı cevabiyesine marbut tahrirat ve telgrafnameleri müfadından anlaşılmiş ve Halep şehrinde bulunan beş yüz otuz dört (534) hanede üç bin sekiz yüz dört (3804) nüfus Ermenilerin sevkleri hakkında emr verilmediği cihetle bittâbî bunların sevkten istisna edildiği ve mülhakat ve vilâyetten ve vilâyet ve elviye isareden gönderilen Ermeniler için merkezi sevkıyat ittihaz olunan Halebe vurut edenlerin menatıkı iskâniyelerine sevk ve izamı makamı vilâyetten ve İskâni Muhacirin ve aşair müdüriyetinden verilen evamiri şefahiye ve tahri-riyeye tevfiğe icra ve umuru sıhhiye ile sevkıyat ve iaşe hizmetlerinde kullanılmak ve çiftliklerde umuru ziraatla iştiğal eylemek üzere alıkonulanlar ile yol ve şimendifer inşaat idaresinde bulunup sevkten istisna edilenlerin ve dul kadın ve bakes çocuklarında keza makamı vilâyet ile İskâni Muhacirin ve aşair müdüriyetinden ve makamı

7
Devletleriyle ^H harbiye ve ^B bahriye ^N nezareti ^C celilelerinden
verilen emirler üzerine ipka edildiği Halep ^V vilâyeti ^M muha-
cirin ^M müdüriyetinin tezakiri cevabiyesi müddasından tefehhüm
olmuş ve meľufz ^U defatir ledeltetkik 1 Mayıs 331 tarihinden
26 Teşrinievvel 331 tarihine kadar Halebe ^V vurut eden 122604
yüz yirmi iki bin altı yüz dört nüfus Ermeniden bu müddet
zarfında vefat eden altı bin iki yüz otuz beş (6235) nüfus
bittenzil yüz sekiz bin dört yüz otuz beş (108435) nüfus ^U Suriya
vilâyetiyle menatiki iskân olan Munbuç, Maara, ve Bab kaza-
larına ve Rakka ve Rasulaine ve üç bin beş yüz doksan yedi
3597) nüfusun dahi müteferrik surette çiftliklere sevk ve
îzam edilerek tarihi mezkürde Halepte derdesti sevk dört bin
üç yüz otuz yedi nüfus ^U (4337) nüfus Ermeni mevcut bulunduğu
ve sevk ve iâşe ve sıhhiye umurunda istihtam edilmek üzere
yedlerine vesika verilerek muvakkaten alıkonulanların da altı
yüz seksen dört (684) nüfustan ibaret olduğu görülmüş ^U zede,
menatiki iskâniyeden olan mülhakatı vilâyete ve ^U Suriya ve Zora
sevk edildiği defterde gösterilen miktar ile oralara vurut
eden mekağir arasında esaslı mübayenetler bulunduğunun bir
^e hisabı sahihe müstenit olmayıp ^U andi ve takrib ^U olarak yazıl-
dığını ve binaen aleyh pekte ihticaca salih bir vesika teşkil
etmediğini ve Halepte bulunan yabancı Ermenilerin sürâtı
sevkleriyle şehrin ^a tamamen tahliyesi hakkındaki evamir ^U mü-
teaddideye binaen bunların şehrin kırk sekiz saat zarfında
çıkarılarak merkezi sevkîyat ittihaz olunan ^U Bab kazasına
sevk edilmeleri mukarrer bulunduğu vesaiti nakliyenin mah-
dudiyetinden dolayı eşyalarının kısmı âzaminđı beraberlerinde

götürmeyecekleri beyaniyle emval ve eşyai mezkürenin tahtı tēmin ve muhafazaya alınması lüzumu Teşrinievvel mahı zarfında vali-i vilâyetin nezdinde içtima eden jandarma alay kumandanı ve polis ve ~~vilâyetin~~ muhacirin müdürlerinden müteşkil bulunan komisyon muvacehesinde emvali metruke idare komisyon^{nı} riyasetine tebliğ kılınmış tâlimatnameye tevfiğe^a emri idare ve muhafazaları gayri kâbil olduğundan âtiyen ashabına verilmek ve ziyadan vikaye edilmiş olmak üzere eşyai mezkürenin sevk ve polis memurları tarafından cem ve teslimi halında hükûmeti mahalliyeye muaveneten komisyona ait ambarlarda muvakkaten tahtı muhafazaya alına bileceği dermiyan edilmiş iken Ermenilerin mahallattan esnai sevk ve ihraçlarında ve bir kısmının trenlere irkâplarında sevk ve polis memurları ilk jandarmalar tarafından gösterilen bilüzumu şiddet ve eşyalarını beraber almalarına edilen mümanât sebebiyle bir çok eşya ve emvali menkulenin ve daha garibi vesaiti nakliyenin mahdudiyetinden dolayı emri sevkியatta müşkilata maruz kalındığı haldə bu meyanda Ermenilere ait bir haylı araba ve hayvanın sokak ortalarında bıraktırılması ve Baba sevk edilmek üzere tahrik edilen Ermenilerin her neden ^{se} yoldan çevrilerek Şama sevk ve diğer bir çoklarında buna mümasil olarak mahalli müretteplerinin teptil edilmesi sevkியatın pek müşevviş bir haldə ve la^eatayin alâkadar olan ve olmayan mühtelif eşhasın keyf ve arzusına göre icra edilmiş ve bu yüzden bir çok eşyanın ziyatına ve ashabının bu cihetle düçarı mağduriyet olmalarına sebebiyet verilmiş olduğunu izhar eylediği gibi vilâyet ve elviyei saireden ve mülhakatı

vilâyetten sevk edilip Halepte suveri mühtelifle ile yerleşen Ermenilerin bila istisna Rakka, Zor, Kerek, Havran cihetlerine on beş gün zarfında sürâ¹atı sevkleri nezareti celileleriyle Dördüncü Ordu ^{Hu}himayun ^Kkumandanlığından Teşrinievvel iptidalarında ita buyurulan evamiri kâtiye icabından bulunmuş ve bu bapta tertip edilen tâlimatnamede alâkadar memurine ait vezaif tefrik ve Ermenilerin temini sevkleri için icap eden her türlü vesaitin ihzarı ve muhtelif mahallerde ikâmet edenlerin derci esamisi ile defterinin tanzim ve kendilerinin istasyon ve merkezi sevk ittihaz edilen mahallere celp ve cemi vazifeside polis müdürüyetine tevdi kılınmış iken aradan bir kaç mah murur eylediği halde elan Halepte müdhiş bir izdihamın mevcudiyeti akdemce arz ve işar kılındığı vecihle mücerret emval ve eşyalarını sirkât maksediyle ehaliyi mücaveri tarafından Ermeni kafilelerine jandarma karakolhaneleri önünde müsâllahen vuku bulan tecavüzat ve taaruzatın devamı vuku-⁴nu^u mani tedabir ittihazında ve esnai rahta açlık ve hastalık dolayısıyla terki hayat eden acezei zükür ve inas ile âtfal cesetlerinin defninde makamı samileriyle ordu kumandanlığının evamir ve tebliğatı katiyesine rağmen iltizamı terâhi ve tekâsül edilerek şuarı insaniyeti manafi olan şu muamele ile birde sihheti umumiyei memleketin ihlâline ve emrazı sariyenin köylere varıncaya kadar taammüm ve intişarına ve bu cihetle bir çok Müslümanların telefine sebebiyet verilmesi memurini müteallikasının hüsnü vazifeden ve ruesa-i memurinde infazı emr ve balade arz ~~olunduğu üzere~~ meram hisletinden tamamen mahrum olduklarını isbat eyelemiş ve balade arz olunduğu üzere sevk ve iase ve

sıhhiye umurında istihdam edilmek üzere makamı vilâyetin ve
 / İskânı Aşair ve M muhacirin ~~ikkaxadikax~~ M müdürüyetinin emr ve
 tensibiyle yeşlerine vesika verilerek ipka edilen Ermenilerin
 altı yüz seksen dört (684) nüfustan ibaret olduğu Halep
 M muhacirin M müdürüyetinden verilen defterde muharrer ~~iken~~ M muha-
 cirin M müdürü umumisi vekili Abdül Ahat Nuri Beyin ahiren vaki
 olan ifadei şifafesinden neticei tahkikat ve tetbikat sela-
 hiyettar olan ve olmayan laağleltayın memureyn tarafından
 muti vesikalər ve muhtelif lüzum ve sebeplerle Halepte terk
 edilen Ermenilerin bir kaç bini mütecavüz nüfustan ve evamiri
 mevcudeye nazaren sevkten istisnası lazım gelen miktarın an-
 cak dört beş hane halkından ibaret olduğunun ve bundan maade
 derunz şehirde birer suretle ikâmet eden sekiz on bin nüfus
 Ermeninin elyevm mevcudiyetine şehrin sureti katiyede tahli-
 yesi hakkındaki evamiri katiyeye rağmen her nedense muamaha
 ve igmazı eyn ~~olduğuna~~ olduğunun anlaşılması ve umuru
 ziraatla ^e istigal etmek üzere çiftliklere gönderilen Ermeni-
 lere gelince, bu bapte sui istimalata meydan verilmemiş ol-
 mak üzere, bu suretle çiftliklere gönderilecek Ermenilerin
 behemehal çiftçi olması ve kendilerinin eshabı arazi mari-
 fetiyle olmayıp muhacireyn idaresi tarafından tefrik ve tem-
 hiz edilmesi ve gönderilecek çiftçi miktarının ^a şhalii mevcu-
 denin yüzde onunu tecavuz eylemesi, olbaptə ^a tanzim edilen
 tâlimatname ahkâmından iken çiftlik sahiplerinin vuku-^u
 müracaatı üzerine çiftliklerze gönderildiği M muhacireyn M müdü-
 rüyetinden bildirilen binlerce Ermeniden bir kısmı küllü-
 sinin eshabı arazi tarafından isim tasrihiyle talep edilen

Ermenilerden ibaret olmakla beraber çiftçi sifetiyle gönderilenler meyanında - ötedenberi şeker, kahve, naal ve mih ve alacacılık ve atarlık ve hocalık gibi muhtelif sanayetlerle iştiğal edenler mevcut bulunduğunun ve çiftçi tefrik ve temizinde tahkikat icra edilmeyerek şunun bunun rey ve arzusuna tevfiği hareket edildiğinin bihtahkik anlaşılmasında sevkiyatın tanzim ve icrasına ve sıhhiye ve iase ve sevk işlerinde ve hususatı ahirede istihdam edilmek üzere ve temyigine memur olanların ve bu meyanda Ermenilerin temini sevkleri için icap eden her türlü vesaiten ihzarı ve muhtelif mahallerde ikâmet edenlerin derci esamisi ile defterinin tanzim ve kendilerinin istasyon ve merkezi sevk itihaz edilen mahalleri cemi ve celbi vazife siyle mükellef tutulan polis idaresinin umur ve muamelatı cariye yeye vazifesini sui istimal eylediğinin delaili bahirisinden bulunmuş olduğunu ve mahazze son zamanlarda mümaileyh Abdül Ahat Nuri Beyin Ermenilerin sevk ve iaselerinin emri temin ve tanzimi ve tafsilâtıyla Halepte her türlü yolsuzlukların ve sui istimalatın izalesi ve atiyen dahi tekerrürüne mani tedabiri müessere ittihazı yolundaki mesaisinin samedradar olması memul bulunduğunu mübeyyin, işbu rapor bihtanzim takvim kılındı, olbapte emr u ferman hazreti min lehül emrindir.

24 Rebiülahar 334 ve 15 Şubat 331.

Dersaadet İstinaf Mahkemesi Reisi Evveli:

Asım.

İzmir Jandarma Mantıka Müffetişi :

Kaymakam Hüseyin Mühettin.

Mülkiye Müfetişlerinden:

Hikmet Muhtar.